

VERSLAG
VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE
DER KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1954.

OVERDRUK UIT HET JAARBOEK DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN
1954—1955

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE OVER 1954

De Commissie voor Naamkunde, die in het afgelopen jaar ongewijzigd is gebleven, heeft in Juni aan de medewerkers een zesde vragenlijst toegezonden met toponymische en anthroponymische vragen. Op 31 December 1954 waren in totaal 5623 lijsten op het bureau aanwezig, als volgt verdeeld: van lijst 1: 826 exx., van lijst 2: 885 exx., van lijst 3: 1270 exx., van lijst 4: 1198 exx., van lijst 5: 1140 exx., en van lijst 6: 304 exx. In de loop van het jaar werden 1522 ingevulde lijsten ontvangen.

Op 16 Januari hield de Commissie haar tiende symposium, waarop Prof. Dr. H. Draye (Leuven) en de heer Edelman over woudnamen spraken. De lezing van de tweede spreker zal, wanneer dit jaarverslag in druk verschijnt, in de „Bijdragen en Mededelingen” der Commissie zijn opgenomen. Hierin verschijnt ook een studie van de heer Schönfeld over Nederlandse waternamen, waarvan de tekst op het eind van het jaar eveneens geheel was gezet.

Het tegen 13 November uitgeschreven symposium, waarop Prof. Dr. H. J. van de Wijer en de heer R. J. de Wit zouden spreken, moest nadat de uitnodigingen reeds verzonden waren, wegens ziekte van de eerste spreker worden afgelast.

Ook in dit jaar stelde het bureau weer een overzicht op van de nieuwe onomastische literatuur in Nederland ten behoeve van de „Handelingen” van de Belgische Commissie voor Toponymie en Dialectologie en van „Onoma”. Van de reeds in 1951 opgestelde algemene bibliografie van de Nederlandse naamkunde werd in het afgelopen jaar de drukproef ontvangen. Het ligt in de bedoeling der redactie, deze in het vierde deel van dit internationale tijdschrift op te nemen.

Op de medewerkersbijeenkomsten te 's-Gravenhage op 29 Mei en te Arnhem op 27 November heeft de heer Blok gesproken over doel en methode van het veldnamenonderzoek. Een kleine tentoonstelling lichtte dit referaat toe.

Van de gezamenlijk met de Vereniging voor Naamkunde te Leuven uitgegeven Mededelingen der Commissie verschenen aflev. 3—4 van de 29ste jaargang (1953) en aflev. 1—4 van de 30ste jaargang (1954). In samenwerking met de Dialecten- en Volkskundecommissies gaf de Commissie ook dit jaar weer een aflevering der „Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen” uit, waarin de student-assistent D. P. Blok over de naamgeving van het eerste kind schreef (met een kaartje).

Door de bemiddeling van de Dienst voor buitengewoon landmeetkundig werk en op advies van het hoofd van deze dienst, de heer W. F. Stoorvogel, heeft de Minister van Financiën de Commissie gemachtigd, aan personen die daarvoor in aanmerking komen, ten behoeve van voor haar te verrichten wetenschappelijke werkzaamheden kosteloos inzage te verlenen van de kadastrale minuutplans en andere kaartbescheiden, aanwezig bij de bureau's van de landmeetkundige dienst van het kadaster en voorts van de registers van overschrijving en andere kadastrale bescheiden, aanwezig bij de hypotheekkantoren. Deze raadpleging mag uitsluitend ten doel hebben het verzamelen van gegevens op naamkundig gebied.

Van het wnd. Hoofd van de Centrale Ruilverkavelingsdienst kreeg het commissielid Mw. Edelman-Vlam de toezegging van een onderzoek naar de mogelijkheid van medewerking der bureau's van deze dienst bij het verzamelen van veldnamen in de ruilverkavelingsobjecten, die al eerder in uitzicht was gesteld. De voorzitter ontving van de Directeur van de Topografische Dienst de toezegging, dat deze de minuutplans voor de door deze dienst te tekenen kaarten in het vervolg aan het bureau der Commissie ter inzage zal zenden, en zoveel mogelijk rekening zal houden met dezerzijds te maken opmerkingen betreffende de spelling der toponiemen.

Tezamen met de uit Suriname afkomstige student-assistent Ch. H. Eersel heeft de secretaris een bezoek gebracht aan het bureau van de Volkstelling 1950 in Suriname, dat te Utrecht gevestigd is

en onder leiding van de heer A. Gemmink staat. In dit bureau zijn de formulieren aanwezig van de registratie van 1921 en de volkstelling 1950 van Suriname. De heer Gemmink heeft dit materiaal ter beschikking gesteld van de Commissie, na bekomen machtiging van de Surinaamse regering en het Welvaartsfonds Suriname, dat de volkstelling financiert. Indien de Commissie de daartoe vereiste gelden en werkkrachten zou kunnen aantrekken, zou haar bureau een onderzoek kunnen instellen naar de familienamen van de zgn. Creoolse bevolkingsgroep, die in circa 80.000 formulieren zijn vervat. Eventueel zouden daarna ook de andere namen (van Bosnegers, Indianen e.a.) onderzocht kunnen worden.

Begonnen werd met een systematisch onderzoek van de Zeeuwse familienamen aan de hand van de register-contrôlestroken van de celformulieren der volkstelling van 31 Mei 1947. Om tweërlei reden viel de keuze op Zeeland: in de eerste plaats omdat deze provincie het kleinste aantal inwoners heeft, maar in de tweede plaats ook omdat de secretaris reeds een groot aantal gegevens over Zeeuwse familienamen bezit. Reeds zijn van alle Zeeuwse gemeenten de familienamen in alfabetische volgorde van de contrôlestroken op lijsten overgebracht, waarbij achter elke naam de frequentie is aangegeven. Vervolgens is een begin gemaakt met de bewerking van de voor Zeeland kenmerkende patronymica op -se. Deze taak is voor de eilanden reeds voltooid.

Ook gedurende het afgelopen jaar is gestadig voortgewerkt aan het veldnamenregister. Verscheidene medewerkers en andere belangstellenden zonden wederom lijsten en kaarten aan het bureau. De heren J. Groot en B. de Cock zonden ons kaarten met veldnamen van het waterschap Marken, het gemeentebestuur van Zuidbroek een kaart met veldnamen van deze gemeente, de Stichting voor Bodemkartering (Wageningen) perceelsnamenkaarten van Aalst en Delwijnen, de heer L. Huisman (Lith) een kaart met veldnamen van deze gemeente. De heer H. Buma schonk ons een oude kaart van de Zuiderzee. Lijsten met veldnamen ontvingen wij van de heren H. B. M. Essink (Baardwijk) uit de archieven van de parochie Orthen, de heer H. G. R. Urlings (Geleen) van de ge-

meente Geleen, de heer Chr. Schoemaker (Amersfoort) van de gemeente Eemnes, de heer J. P. Hezemans (Sprundel) van Sprundel Hertog en Sprundel Nassau, de heer A. G. Soeling (Holiesloot) van de gemeente Holiesloot (met de waternamen), de heer D. Turkstra (Hensbroek) van de polder Hensbroek, de heer J. Broersma (Akkerwoude) van het dorp Akkerwoude, de heer A. G. van Dalen (Westervoort) van de gemeente Duiven.

Aan de heer J. Fekkes werd wegens verandering van werkring op zijn verzoek met ingang van 1 Juni eervol ontslag verleend. De Commissie verliest in hem een toegewijde werkkraft. In zijn plaats werd met ingang van 16 Juli de heer H. Buitenhuis als administratief ambtenaar aangesteld. Evenals zijn voorganger zal ook hij zich in hoofdzaak met de administratie en verder met het veldnamenregister bezighouden. Met ingang van 1 Januari werd de heer Ch. H. Eersel aangesteld als tweede student-assistent. Hij heeft vooral zijn aandacht gewijd aan het plaatsnamenregister, dat uit het toponymisch register wordt samengesteld en aan het Zeeuwsse familienamenonderzoek. De student-assistent Blok hield zich vooral bezig met bibliografische arbeid en voerde het grootste deel van de correspondentie van het bureau. In verband met het feit, dat hij in de loop van het jaar zijn doctoraal-examen geschiedenis met zeer goed gevolg aflegde, en een volledige wetenschappelijke kracht op het bureau onmisbaar is, verzocht de Commissie hem met ingang van 1955 aan te mogen stellen als adjunct-wetenschappelijk ambtenaar. Daardoor zou dan een der beide student-assistenten kunnen vervallen. Dat ondanks de steun van het bestuur der Akademie de Minister gemend heeft, op dit verzoek afwijzend te moeten beschikken, is voor de Commissie een grote teleurstelling geweest, die zij moeilijk kan verwerken. De heer Blok heeft er in toegestemd, voorlopig als student-assistent werkzaam te blijven. De Commissie vertrouwt, dat de Minister voor 1956 een hernieuwd verzoek alsnog zal inwilligen, en aldus in de gelegenheid te worden gesteld, deze werkkraft, die geheel in de wetenschappelijke werkzaamheden van het bureau is ingewerkt, te behouden. Nu de secretaris door uitbreiding van zijn taak op volkskundig gebied

minder tijd aan de naamkunde kan wijden, dan tot dusver het geval was, zullen de werkzaamheden van het bureau althans voorlopig beperkt dienen te worden.

De bibliotheek werd door aankoop en schenkingen aanzienlijk uitgebreid. De namen van de schenkers zijn in de bijlage vermeld. Door bemiddeling van de Ministeries van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Oorlog ontving het bureau opnieuw 56 bladen van de chromo-topografische kaart des Rijks (schaal 1 : 25.000, in kleurendruk) van de Topografische Dienst. Ook in het afgelopen jaar is een druk gebruik gemaakt van de verzamelingen van het bureau, die door vele binnen- en buitenlandse bezoekers werden geraadpleegd. Van de buitenlandse bezoekers noemen we lic. R. Haeserijn (Gent), die gedurende een maand anthroponymische studies verrichtte, Dr B. Ejder (Uppsala), Prof. Dr. H. Draye (Leuven), Mw. Concepción Casado (Madrid) en Prof. A. H. Smith (University College, Londen).

Voor het financieel beheer moge naar het verslag der Centrale Commissie verwezen worden.

*Namens de Commissie voor Naamkunde
(Toponymie en Anthroponymie) der
Koninklijke Nederlandse Akademie
van Wetenschappen*

S. J. FOCKEMA ANDREAE, *voorzitter*,
P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester*.

BIJLAGE

Lijst van personen enz., die in 1954 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Naamkunde schonken:

Prof. Dr. A. Bach, D. P. Blok, H. Buma, H. S. Buwalda, Dr. B. Ejder, Fryske Akademy, Gemeentebestuur van Zuidbroek, R. Haeserijn, Prof. Dr. J. A. Huisman, Klooster Mariënkroon, K. ter Laan, Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Permanent Committee on Geographical Names, Ir. F. W. G. Pijls, Dr. M. Schönfeld, Prof. Dr. A. H. Smith, Stichting Bodemkartering, A. Vincent, Mw. L. Viss—Voed en Dr. J. de Vries.